

dr Elżbieta Ciepucha

*kierownik Obserwatorium Rynku
Pracy dla Edukacji w ŁCDNiKP*

**Współpraca w układzie „SZKOŁA – PRACODAWCY” w kontekście badań rynku
pracy Obserwatorium Rynku Pracy dla Edukacji**

W artykule chcemy w sposób szczególny odnieść się do problematyki **badań rynku pracy i działalności Obserwatorium Rynku Pracy dla Edukacji**, która umożliwia skorelowanie potrzeb rynku pracy z ofertą szkolnictwa, zwłaszcza zawodowego.

Jak pokazują badania rynku pracy regionalna gospodarka potrzebuje wyspecjalizowanych i kreatywnych pracowników, którzy przez całe życie podnoszą swoje kompetencje. Pracodawcy poszukują fachowców z różnych dziedzin gospodarki. Tymczasem mimo nadal wysokiego bezrobocia, wielu pracodawców ma problem ze znalezieniem takich osób (o odpowiednich kwalifikacjach), brakuje też kandydatów na konkretne stanowiska pracy. Z drugiej zaś strony pracownicy mają często problem, aby znaleźć pracę zgodną z ich kwalifikacjami.

Obserwatorium Rynku Pracy prowadzi prace analityczno-badawcze samodzielnie oraz we współpracy z pozyskanymi partnerami. Warto w tym miejscu odnieść się do trzech ostatnich charakterystycznych dla obszaru edukacji zawodowej (szkolnej i ustawicznej) kierunków badań i wniosków wynikających z tych badań, tj.:

- 1) badań ankietowych przeprowadzonych w 2012 roku wśród dyrektorów łódzkich szkół ponadgimnazjalnych, zarówno zawodowych (większość próby) jak i ogólnokształcących pn. **„Oczekiwania łódzkich szkół ponadgimnazjalnych wobec pracodawców z regionu”**, we współpracy z Partnerami Obserwatorium, przede wszystkim Urzędem Statystycznym w Łodzi¹;
- 2) badań ilościowych i jakościowych w obszarze odnawialnych źródeł energii i ich wykorzystania, w tym badań ankietowych pn. **„Prognozowane potrzeby kadrowe rynku pracy w województwie łódzkim w odniesieniu do branży «Odnawialne Źródła Energii»**”, przeprowadzonych w 2012 roku w firmach funkcjonujących

¹ E. Ciepucha i J. Moos (red.) *Oczekiwania łódzkich szkół ponadgimnazjalnych wobec pracodawców z regionu*, praca zbiorowa, *Analizy i badania nr 18*, Wydawnictwo ŁCDNiKP, Łódź 2012.

w regionie łódzkim, a także w wybranych województwach na terenie całego kraju. Badanie zrealizowano we współpracy z Polską Korporacją Techniki Sanitarnej Grzewczej Gazowej i Klimatyzacji (głównie Okręg Łódzki) oraz Agencją Użytkowania i Poszanowania Energii w Łodzi²;

- 3) badań ankietowych przeprowadzonych w 2013 roku wśród łódzkich pracodawców pn. **„Zapotrzebowanie kadrowe firm z Łodzi na pracowników w wieku 50-60 lat oraz 60+”**, we współpracy z Urzędem Statystycznym w Łodzi.

W dzisiejszych warunkach gospodarczych **WSPÓLPRACA W UKŁADZIE „SZKOŁA – PRACODAWCY”** wydaje się niezbędnym elementem uzyskiwania równowagi na lokalnym i regionalnym rynku pracy. Najczęściej badania rynku pracy koncentrują się na problemach związanych z oczekiwaniami pracodawców wobec szkół oraz z poziomem satysfakcji firm w tym zakresie. Jednak z punktu widzenia edukacji, interesujące wydaje się również poznanie opinii i doświadczeń tej drugiej strony. Projekt badawczy **„Oczekiwania łódzkich szkół ponadgimnazjalnych wobec pracodawców z regionu”** dotyczy właśnie takiego obszaru badawczego. Zrealizowano go w 2012 roku jako rozszerzenie i kontynuację wybranych treści, które zostały podjęte w ramach projektu analityczno-badawczego *Potrzeby kadrowe pracodawców województwa łódzkiego oraz Rzemiosło i przedsiębiorcy w województwie łódzkim. Potrzeby kadrowe i oczekiwania wobec pracowników*³.

Badaniem zostały objęte wszystkie szkoły ponadgimnazjalne funkcjonujące w Łodzi, działające samodzielnie lub w zespołach. Były to: zasadnicze szkoły zawodowe, technika, licea ogólnokształcące oraz szkoły policealne⁴. Zostało wysłanych ogółem 47 ankiet (uzyskano 21 poprawnie wypełnionych kwestionariuszy, które podlegały analizie, a uzyskany poziom zwrotów wyniósł prawie 45%). Wśród respondentów większość stanowili dyrektorzy i wicedyrektorzy placówek.

² E. Ciepucha i J. Moos (red.) *Stan i prognozy rozwoju sektora energetyki odnawialnej w Polsce i w województwie łódzkim z perspektywy potrzeb rynku pracy*, Ekspertyza, praca zbiorowa, *Analizy i badania nr 17*, Wydawnictwo ŁCDNiKP, Łódź 2012.

³ W tych dwóch projektach pojawił się wątek dotyczący podejmowanej współpracy pracodawców ze szkołami i oczekiwań pracodawców co do form tej współpracy. Por. E. Ciepucha i J. Moos (red.) *Potrzeby kadrowe pracodawców województwa łódzkiego. Raport z badań ankietowych*, praca zbiorowa, *Analizy i badania nr 10*, Wydawnictwo ŁCDNiKP, Łódź 2011 oraz E. Ciepucha i J. Moos (red.) *Rzemiosło i przedsiębiorcy w województwie łódzkim. Potrzeby kadrowe i oczekiwania wobec pracowników*, praca zbiorowa, *Analizy i badania nr 13*, Wydawnictwo ŁCDNiKP, Łódź 2011.

⁴ Jeżeli w ramach danego ZSP działało więcej szkół niż jedna (np. technikum i zasadnicza szkoła zawodowa), to – ze względu na tożsamość dyrekcji obu placówek – wysyłana była tylko jedna ankietka.

Fakt prowadzenia stałej współpracy z pracodawcami z województwa łódzkiego potwierdziło dwie trzecie uczestników badania. Analiza statystyczna wykazała istnienie bardzo silnego związku pomiędzy faktem prowadzenia współpracy z pracodawcami, a typem placówki. Potwierdza to powszechną opinię, iż zespoły szkół ponadgimnazjalnych chętnie współdziałają z różnymi firmami, natomiast szkoły ogólnokształcące na ogół takiej aktywności nie podejmują.

Szczególnego podkreślenia wymaga fakt, że wszyscy uczestnicy badania wyrazili przekonanie, iż pracodawcy powinni wspierać szkoły w procesie przygotowania uczniów do pracy zawodowej. Uzasadniając te opinie respondenci wskazywali przede wszystkim na konieczność powiązania obszaru edukacji z rynkiem pracy oraz na potrzebę nadążania za postępem technologicznym. Znaczenie ma także przybliżanie uczniom środowiska pracy poprzez ukazywanie specyfiki poszczególnych branż i zawodów oraz prezentowanie, jak funkcjonuje zakład pracy.

Tabela 1.

Oczekiwane przez szkoły formy współpracy z pracodawcami (w %)

Kategoria	Procent wskazań
Współpraca w organizacji zajęć praktycznych i praktyk uczniowskich (zatrudnienie uczniów w czasie wakacji / umożliwienie odbywania zajęć praktycznych / umożliwienie uczniom odbycia praktyk zawodowych)	26,5
Zapewnienie pomocy dydaktycznych (doposażenie pracowni / przekazywanie do szkół materiałów i narzędzi / wyposażenie placówek w nowoczesne maszyny i urządzenia / wsparcie finansowe)	18,4
Udział w spotkaniach z uczniami (spotkania z uczniami w szkole / wycieczki zawodoznawcze / prezentacja procesu produkcji / udział w targach edukacyjnych)	18,4
Prowadzenie zajęć przez pracowników firm (prowadzenie zajęć dla uczniów / prowadzenie zajęć dla nauczycieli)	14,3
Współpraca w zakresie treści kształcenia (konsultacje dotyczące zmian na rynku pracy i zawodów przyszłości / aktualizacja treści dla danego kierunku kształcenia / prezentacja oczekiwań dotyczących kształcenia przyszłych pracowników)	8,2
Większe zaangażowanie pracodawców (większe zainteresowanie specyfiką kształcenia zawodowego / aktywna współpraca)	4,1
Inne (patronat / pomoc przy organizacji konkursów dla uczniów / stypendia dla uczniów uzdolnionych / wspólna realizacja projektów POKL)	10,1
Razem	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań.

Najczęściej reprezentanci szkół deklarowali, iż oczekują ze strony pracodawców współpracy przy organizacji zajęć praktycznych i praktyk uczniowskich. Szkoły liczą także na zapewnienie przez firmy pomocy dydaktycznych (doposażenie pracowni, przekazywanie materiałów i narzędzi, udostępnianie nowoczesnych maszyn i urządzeń, wsparcie finansowe). Równie często reprezentanci szkół objętych badaniem oczekiwali od przedsiębiorców udziału w spotkaniach z uczniami (np. w formie wycieczek zawodoznawczych).

Przedstawiciele szkół potwierdzali, że pracodawcy są przychylnie nastawieni wobec idei wspierania szkół w procesie przygotowania uczniów do pracy zawodowej. Tak twierdziła niemal połowa ankietowanych, a przecząco – blisko jedna czwarta. Charakterystyczne jest, że znaczna liczba respondentów (również jedna czwarta) nie potrafiła jednoznacznie odpowiedzieć co sądzi na ten temat.

Pogłębione analizy wykazały, że udzielenie odpowiedzi twierdzącej lub przeczącej na pytanie o stosunek pracodawców do wspierania szkół w procesie przygotowania uczniów do pracy zawodowej, było uzależnione od typu reprezentowanej placówki. Oznacza to, że reprezentanci ZSP byli wyraźnie częściej przekonani o pozytywnym stosunku firm do współpracy ze szkołami niż reprezentanci placówek pozostałych typów (LO, ZSO).

Uzasadniając pozytywne odpowiedzi na pytanie o przychylność pracodawców wobec szkół, respondenci argumentowali, iż przedsiębiorcy potrzebują obecnie pracowników odpowiednio przygotowanych do wykonywania zadań zawodowych, co korzystnie wpływa na ich stosunek do idei wspierania szkół w procesie przygotowania uczniów do pracy zawodowej. Należy jednak zaznaczyć, że nawet odpowiedziom pozytywnym, towarzyszyły często obserwacje wskazujące, że tylko część spośród pracodawców jest zainteresowana współpracą oraz że pracodawcy są skłonni do współdziałania ze szkołami tylko w niektórych obszarach.

Ci respondenci, którzy krytycznie ocenili stosunek firm do współpracy ze szkołami najczęściej zwracali uwagę na fakt, iż pracodawcy nie są skłonni do współpracy ze szkołami w dłuższej perspektywie czasu. Podkreślano brak skłonności przedsiębiorstw do inwestowania w kadry w długim okresie czasu oraz nastawienie tylko na krótkookresowe zyski finansowe.

Powyższe informacje wskazują, że łódzkie szkoły są w umiarkowanym stopniu zadowolone z prowadzonej współpracy z firmami z regionu. Uczestnicy badania podkreślali,

że pracodawcy są skłonni tylko do współpracy w formie dorywczej, nie zaś do szerszej kooperacji.

Zdecydowana większość reprezentantów łódzkich szkół zadeklarowała, że napotyka określone bariery w prowadzeniu sprawnej współpracy z firmami z regionu. Najczęściej wskazywano tu na wadliwe funkcjonowanie praktyk uczniowskich oraz brak firm chętnych do włączenia się w program praktyk. Równie często respondenci odnosząc się do przyczyn swoich kłopotów i braku zadowolenia ze współpracy z firmami, wskazywali na trudności finansowe i organizacyjne przedsiębiorstw, utrudniające ich wzajemną współpracę.

Zaprezentowane badania potwierdzają znaczenie omawianej problematyki. **Bez efektywnego wsparcia ze strony pracodawców, kształcenie (zwłaszcza osób młodych) na potrzeby regionalnego rynku pracy będzie zadaniem bardzo trudnym lub wręcz niemożliwym. Konieczne jest zatem wdrażanie działań popularyzujących dobre rozwiązania w zakresie współpracy szkół z firmami.** Niezbędnym wydaje się odpowiednie kształtowanie postaw i rozpowszechnianie przekonania, że taka współpraca to nie wyraz dobrej woli ze strony przedsiębiorców, ale raczej konieczność. Takie długofalowe inwestycje w przyszłe kadry są bowiem niezbędne dla uzyskiwania równowagi na regionalnym rynku pracy, co leży w interesie zarówno pracowników, jak i pracodawców.

Bibliografia:

- Ciepucha E. i Moos J. (red.) *Potrzeby kadrowe pracodawców województwa łódzkiego. Raport z badań ankietowych*, praca zbiorowa, *Analizy i badania nr 10*, Wydawnictwo ŁCDNiKP, Łódź 2011.
- Ciepucha E. i Moos J. (red.) *Rzemiosło i przedsiębiorcy w województwie łódzkim. Potrzeby kadrowe i oczekiwania wobec pracowników*, praca zbiorowa, *Analizy i badania nr 13*, Wydawnictwo ŁCDNiKP, Łódź 2011.
- Ciepucha E. i Moos J. (red.) *Stan i prognozy rozwoju sektora energetyki odnawialnej w Polsce i w województwie łódzkim z perspektywy potrzeb rynku pracy*, Ekspertyza, praca zbiorowa, *Analizy i badania nr 17*, Wydawnictwo ŁCDNiKP, Łódź 2012.
- Ciepucha E. i Moos J. (red.) *Oczekiwania łódzkich szkół ponadgimnazjalnych wobec pracodawców z regionu*, praca zbiorowa, *Analizy i badania nr 18*, Wydawnictwo ŁCDNiKP, Łódź 2012.